

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Ректор

Дніпропетровського національного
університету імені Олеся Гончара
професор, член-кореспондент

НАН України

 Поляков М.В.

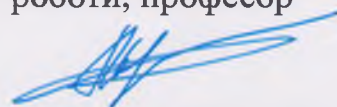
« » 2016 р.

УЗГОДЖЕНО:

Проректор

з науково-педагогічної
роботи, професор

Чернецький С.О.

« » 2016 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

035 – Філологія (українська мова і література) – освітньо-кваліфікаційний
рівень спеціаліст

035 – Філологія (українська мова і література) – рівень магістр

Розглянуто та схвалено на
засіданні вченої ради факультету
української й іноземної філології та
мистецтвознавства ДНУ
імені Олеся Гончара
протокол № 7 від 26.01.16р.
Голова вченої ради
професор І.С. Попова

Актуальним завданням сучасної освіти є перевірка набутих знань, умінь та навичок, приведення їх у відповідну цілісність. Надважливим завданням вступного випробування постає пошук студентом взаємозв'язків між різними лінгвістичними та літературознавчими курсами та уміння застосовувати набуті знання у розкритті певного теоретичного, теоретико-прикладного чи суто прикладного питання.

Фахове вступне випробування з української мови та літератури охоплює всі розділи курсу сучасної української літературної мови, пов'язані зі специфікою функцій мови, співвідношення мови і мислення, сучасного виміру української мови як державної та простеження її державотвірного статусу.

Методика проведення вступного іспиту передбачає уміння абітурієнта розкривати ті чи ті теоретичні постулати, простежувати аналізоване мовне явище в його системно-структурному вимірі, розкривати специфіку. Це завдання відображене і в структурі та змісті тестів.

Студент повинен знати:

- специфіку слова як одиниці мови;
- причини і характер історичних змін у фонетиці, лексиці та граматиці української мови;
- стилістичну роль різних типів слів за значенням, а також слів, що не є загальноживаними;
- структурні і функційні ознаки речення, цілого тексту;
- основні положення і представників літературознавчих шкіл;
- особливості етапів літературно-творчої діяльності;
- визначення термінів і понять, за допомогою яких здійснюється аналіз літературного процесу.

Студент повинен уміти:

- оперувати відповідним ілюстративним матеріалом для доведення висловленого;
- засвідчити уміння застосовувати набуті знання на практиці;
- розкривати закономірності еволюції мовних одиниць і категорій;
- виокремити етапи тих чи тих наукових парадигм;
- розрізняти лексичне і граматичне значення слова;
- використовувати лексичні мовні засоби у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях;
- здійснювати системний аналіз літературних явищ;
- застосовувати сучасні методи аналізу літературно-художнього процесу;
- застосовувати набуті знання при вивченні інших дисциплін.

Програма фахового вступного випробування з української мови

Зміст розділів:

Розділ 1. Лексикологія, фразеологія

Сучасна українська мова як об'єкт наукового вивчення.

Українська літературна мова як унормована й опрацьована форма загальнонаціональної мови; її писемна й усна форми. Літературна мова і діалекти.

Формування української літературної мови на основі середньо-наддніпрянських говорів. Народно-розмовна основа мови творів І.Котляревського.

Народність творів Т. Шевченка. Роль Т. Шевченка у створенні лексичних, фонетичних і граматичних (морфологічних, синтаксичних) норм української літературної мови.

Культура мовлення та її суспільне значення.

Розвиток науки про українську мову.

Слово як лексична одиниця. Лексикологія як лінгвістична дисципліна, її відношення до лексикографії, семасіології та етимології. Слово і поняття.

Слово в лексичній системі сучасної української мови. Основні властивості слова як значущої одиниці мови. Типи лексичних значень слів. Лексичне значення окремого слова. Однозначні слова, слова-терміни, багатозначні слова. Розвиток лексичного значення слова. Семасіологія як наука про семантичну структуру слова.

Синоніми в сучасній українській мові. Поняття омонімії. Основні типи омонімів: лексичні, морфологічні, словотворчі, синтаксичні. Походження омонімів. Міжмовні омоніми. Стилїстична функція омонімів; каламбури і каламбурні рими.

Пароніми в сучасній українській мові. Поняття паронімії. Використання слів-паронімів.

Антоніми в сучасній українській мові. Поняття антонімів. Словникові і текстуальні антоніми. Стилїстичне використання антонімів.

Синоніми в сучасній українській мові. Поняття синонімії. Основні типи синонімів.

Перифрази (парафрази) й евфемізми як види синонімів. Синонімічні ряди. Джерела синонімії. Синоніміка в граматиці.

Склад української лексики з погляду її походження. Різні шари української лексики щодо її походження та їх історична зумовленість. Спільнослов'янська і спільносхіднослов'янська лексика, специфічно українські слова, старослов'янська та іншомовна лексика. Необхідність боротьби із зайвими іншомовними елементами. Інтернаціоналізми та їх ознаки.

Стилїстичні шари лексики.

Лексика загальноповживана і специфічна: побутова, виробничо-професійна, науково-термінологічна, ділова. Емоційна лексика в сучасній українській літературній мові. Негативне й позитивне забарвлення слів. Слова поетичної та дитячої мови.

Склад української лексики з погляду її вживання. Лексика загальнонародного вживання. Лексика, у своєму вживанні обмежена територією (діалектизми), соціальним середовищем (професіоналізми, арготизми).

Лексика сучасної української мови з погляду її активного і пасивного складу. Неологізми і застарілі слова. Історизми, різні види архаїзмів як шари пасивного складу. Розширення і збагачення словникового складу у зв'язку зі змінами в житті народу. Принцип лексикологічного і семасіологічного аналізу слова.

Поняття *фразеологізм* і *фразеологія*. Типи фразеологізмів, їх джерела. Етимологія деяких фразеологізмів. Синоніміка фразеологізмів та слів. Використовування фразеологізмів у різних стилях літературної мови. Функція фразеологізмів у художньому стилі. Шляхи та засоби поповнення сучасної української лексики і фразеології у зв'язку з економічним, політичним і культурним розвитком країни. Лексикографія та її завдання. Енциклопедичні й філологічні словники. Типи лінгвістичних словників. Відомості про лексикографічну роботу в Україні. Аналіз словників. Тлумачні словники. Термінологічні двомовні словники. Словник української мови; Етимологічний словник української мови; розгляд словників мови окремих письменників (Т. Шевченка, І. Котляревського та ін.). Розгляд фразеологічних словників. Лексикографічна робота в Україні сьогодні.

Розділ 2. Фонетика

Фонетика та її предмет. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні; фонемі сучасної української мови та їх класифікація. Артикуляційна та акустична характеристика українських голосних фонем української літературної мови.

Приголосні фонемі сучасної української літературної мови та їх класифікація. Артикуляційна й акустична характеристика українських приголосних фонем у їх головних виявах. Варіанти приголосних фонем сучасної української літературної мови.

Подовжені приголосні в сучасній українській літературній мові.

Науково-лінгвістична транскрипція українських текстів. Завдання науково-лінгвістичної транскрипції та її типи: фонематична (фонологічна), фонетична транскрипції.

Зміни звукового складу слів у мовному потоці. Явища асиміляції, дисиміляції, спрощення в групах приголосних. Поділ асиміляції на типи: за напрямом, за обсягом, за характером змін в артикуляції приголосних.

Дисиміляція приголосних та її поділ - за напрямом і за характером змін в артикуляції приголосних.

Спрощення груп приголосних у сучасній українській літературній мові.

Чергування фонем у сучасній українській літературній мові, відмінність чергування фонем від комбінаторних і позиційних звукозмін у мовному потоці (чергування варіантів).

Сучасний український правопис.

Розділ 3. Словотвір, морфеміка

Словотвір як учення про структуру слів і закони їх утворення. Місце словотвору в системі науки про мову. Словотвірна будова слова. Поняття морфеми та її звукові варіанти. Структурні типи основ: непохідна (коренева) і похідна; зв'язана основа. Зміни в структурі слова. Спрощення. Перерозклад. Ускладнення. Основні способи творення слів: афіксальні, лексико-синтаксичний, морфолого-синтаксичний, складноскорочення (абревіація). Принципи словотвірного аналізу слова.

Розділ 4. Морфологія

Морфологія як учення про граматичні форми слова і граматичні категорії. Лексичне і граматичне значення слова. Способи вираження граматичних значень в українській мові. Граматична форма і граматична категорія.

Частини мови в українській мові. Питання про частини мови та їх класифікацію в мовознавчій літературі. Принципи виділення частин мови. Слова самостійні і службові. Питання про безособово-предикативні слова (слова «категорії стану») та модальні слова в сучасних класифікаційних схемах.

ІМЕННИК. Визначення іменника як частини мови, його граматичні категорії та синтаксична роль. Семантичні групи іменників та їх граматичні особливості.

Категорія роду. Поділ іменників за родами. Зв'язок граматичної категорії роду з поняттям про істоти і неживі предмети. Відсутність категорії роду у множинних іменників. Граматичний рід абревіатур, іменників іншомовного походження та окремих власних назв. Іменники так званого спільного роду. Подвійні форми іменників одного роду. Хитання в граматичному роді іменників.

Категорія числа. Значення категорії числа. Іменники, що мають тільки форми однини або тільки множини. Залишки форм двоїни (у значенні множини) в сучасній українській мові та народних говорах. Роль наголосу у вираженні категорії числа.

Категорія відмінка. Значення категорії відмінка. Система відмінків у сучасній українській мові. Основні значення відмінків.

Способи вираження значень відмінка, роду і числа в іменниках, що не мають форм словозміни.

Відмінювання іменників. Поділ на відміни та групи. Формування сучасних відмін іменника. Система парадигм в однині і множині. Зауваження до окремих відмінкових форм іменників.

Іменники, які в сучасній українській мові перебувають поза чотирма відмінами.

Особливості відмінювання українських і неукраїнських власних назв (прізвищ, топонімів). Відмінювані і невідмінювані абревіатури.

ПРИКМЕТНИК. Формування прикметника як частини мови. Визначення прикметника. Морфологічні особливості й синтаксична роль. Граматична залежність категорії роду, числа і відмінка прикметників. Групи прикметників за значенням. Прикметники якісні і відносні. Якісні прикметники. Категорія співвідносної міри якості предмета, ступені порівняння якісних прикметників.

Відносні прикметники. Внутрішня класифікація відносних

прикметників: власне відносні, присвійні і порядкові.

Прикметники відносно-якісні і присвійно-відносні.

Перехід прикметників з однієї семантичної групи в іншу. Перехід відносних і присвійно-відносних прикметників у якісні.

Відмінювання прикметників. Залишки нечленних та нестягнених членних форм прикметників у сучасній українській мові, сфера їх уживання. Тверда і м'яка групи відмінювання.

ЧИСЛІВНИК. Формування числівника як частини мови. Питання про місце числівників у системі частин мови. Визначення числівника.

Поділ числівників за значенням. Означено-кількісні і неозначено-кількісні числівники. Групи означено-кількісних числівників. Поділ числівників за будовою. Числівники прості, складні і складені. Морфологічні особливості числівників. Синтаксичні особливості числівників.

Відмінювання числівників різних груп.

ЗАЙМЕННИК. Формування займенника як частини мови. Місце займенника в системі частин мови. Визначення займенника. Особливості граматичних категорій займенника. Відсутність категорій роду і числа в окремих групах займенників. Нерозчленованість основи та флексії. Суплетивні форми займенників.

Поділ займенників за значенням. Групи займенників, займенники співвідносні з іншими частинами мови.

Відмінювання займенників.

Короткі історичні пояснення про утворення окремих форм займенників.

ДІЄСЛОВО. Визначення дієслова. Основні граматичні категорії і форми дієслова. Синтаксична роль дієвідмінюваних і недієвідмінюваних дієслівних форм. Інфінітив.

Категорія часу, значення та вживання форм теперішнього, минулого, давноминулого й майбутнього часів в українській мові.

Утворення форм теперішнього, минулого й майбутнього часів.

Категорія особи. Значення й граматичні способи вираження категорії особи.

Зауваження до окремих особових форм. Безособові дієслова.

Категорія способу. Значення та вживання дійсного, умовного та наказового способів. Утворення форм умовного й наказового способів.

Категорія виду. Способи творення видових форм. Видові пари дієслів. Одновидові дієслова.

Категорія перехідності /неперехідності.

Зворотні дієслова в українській мові.

Категорія стану. Значення категорії стану. Форми активного і пасивного станів дієслів української мови та їх утворення.

Категорії роду і числа дієслівних форм.

Типи дієвідмінювання. Дієслова 1 та 2 дієвідмін. Атематичні дієслова. Розрізнення дієвідмін за морфологічними ознаками інфінітива. Структурні класи дієслів.

Утворення дієслівних форм від основи теперішнього часу та від основи інфінітива.

ДІЄПРИКМЕТНИК. Різні погляди на дієприкметник. Формування дієприкметника. Дієприкметник як атрибутивна форма дієслова. Морфологічні особливості і синтаксична роль дієприкметника. Активні і пасиви дієприкметники

та їх утворення. Безособові форми дієприкметникового походження на -но, -то та їх синтаксична роль.

ДІЄПРИСЛІВНИК. Дієприслівник, як вербальна форма дієслова. Синтаксична роль дієприслівника. Творення дієприслівників.

ПРИСЛІВНИК. Визначення прислівника. Лексичне значення, морфологічні особливості і синтаксична роль.

Групи прислівників за значенням. Групи прислівників за походженням. Прислівники мотивовані і немотивовані. Ступені порівняння прислівників. Емоційно забарвлені прислівники.

Наголос у прислівниках.

ЧАСТКА. Визначення частки, функція часток у мові. Групи часток за функціями. Формотворчі й словотворчі частки. Місце часток у реченні.

ПРИЙМЕННИК. Визначення прийменника. Будова прийменників. Утворення прийменників від інших частин мови. Значення і вживання прийменників. Основні значення, що їх виражають прийменникові конструкції. Синонімічні прийменникові конструкції.

СПОЛУЧНИК. Визначення сполучника. Поділ сполучників за походженням і будовою. Сполучники підрядності і сурядності. Сполучники і сполучні слова.

ВИГУК. Визначення вигука. Групи вигуків за значенням, вживанням. Групи вигуків за походженням. Перехід самостійних слів і словосполучень у вигуки. Звуконаслідувальні слова.

Перехідні явища в системі частин мови, чинники, що зумовлюють процес переходу в системі частин мови. Явища субстантивації, ад'єктивації, прономіналізації, вербалізації, адвербіалізації.

Принципи морфологічного аналізу слова.

Розділ 5. Синтаксис

Предмет синтаксису. Словосполучення і речення як синтаксичні одиниці. Розділи синтаксису.

Словосполучення як синтаксична одиниця. Змістові та структурні ознаки словосполучення. Словосполучення і речення.

Питання про відношення фразеологічних, сурядних і предикативних сполучень до словосполучення.

Синтаксичні зв'язки в словосполученні; узгодження, керування, прилягання, кореляція та їх різновиди.

РЕЧЕННЯ як основна синтаксична одиниця. Комунікативна функція речення. Ознаки речення. Речення і судження.

Типи речень у сучасній українській мові. Типи речень за метою висловлювання (за функцією): розповідні, питальні та спонукальні. Речення стверджувальні та заперечні. Змістові, структурні та інноваційні їх особливості. Окличні речення як засіб вираження експресії.

Типи речень за будовою: а) двоскладні та односкладні; б) непоширені й поширені; в) прості й складні.

ПРОСТЕ ДВОСКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Підмет простий і складений. Способи їх вираження. Типи присудків: простий, складний, складений. Способи їх вираження.

Види зв'язок і призв'язкових слів у складених присудках. Особливості узгодження присудка з підметом.

ОДНОСКЛАДНІ речення. Огляд розробки питання про односкладні речення. Типи односкладних речень. Означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові речення. Безособові речення. Інфінітивні речення. Номінативні речення. Вокативні речення.

Питання про слова-речення та їх різновиди.

СТРУКТУРА ПОШИРЕНОГО РЕЧЕННЯ. Другорядні члени речення в двоскладному й односкладному реченні. Короткі відомості з історії вивчення другорядних членів речення. Принципи класифікації другорядних членів речення. Група підмета і присудка.

ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРАЖЕННЯ.

ОЗНАЧЕННЯ. Узгоджені й неузгоджені означення. Вираження означень словосполученнями.

ПРИКЛАДКА. Види прикладок і способи їх вираження.

ДОДАТОК. Прямий і непрямий додаток. Придієслівні й приіменні додатки. Додатки, виражені словосполученнями та інфінітивом.

ОБСТАВИНИ. Типи обставин за значенням та способом їх вираження різними частинами мови та словосполученнями.

ПОРЯДОК СЛІВ І АКТУАЛЬНЕ ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕННЯ.

ПОВНІ І НЕПОВНІ РЕЧЕННЯ. Типи неповних речень. Функції неповних речень у монологічному і діалогічному мовленні.

Речення з однорідними головними та другорядними членами.

Способи вираження однорідності. Речення з однорідними присудками. Узгодження присудка з однорідними підметами. Вживання узагальнювальних слів при однорідних членах речення.

Речення з відокремленими членами. Відокремлені другорядні члени речення. Дієприкметниковий і дієприслівниковий звороти. Питання про відокремлення додатків. Уточнення як постійно відокремлений член речення.

Речення з вставними словами. Типи вставних слів за значенням. Морфологічне вираження вставних слів. Вставні словосполучення. Питання про вставлені конструкції.

Звертання. Функції звертання в реченні. Форма його вираження та вживання.

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ. Єдність і цілісність змісту та будови складного речення. Різноманітність структурних типів складних речень. Сурядність і підрядність у складному реченні. Перехідні випадки між сурядністю та підрядністю. Безсполучниковий зв'язок частин складного речення. Способи вираження відношень між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Змістові та структурні особливості цих речень. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Приєднувальне вживання сурядних сполучників.

Складнопідрядне речення. Головне і підрядне речення, їх єдність. Граматичні засоби. Складнопідрядні речення з підрядними, що стосуються головного речення в цілому. Складнопідрядне речення із взаємопідрядними частинами. Типи підрядних речень.

Складнопідрядні речення з сурядністю і послідовною підрядністю.

Безсполучникове складне речення.

Синтаксичні особливості цілого тексту. Взаємозв'язаність окремих речень у зв'язному тексті, створювані ними текстові єдності. Період.

Пряма і непряма мова. Відмінність прямої мови від непрямої. Невласне пряма мова та синтаксичні способи її вираження.

Принципи синтаксичного аналізу речення.

Основи сучасної української пунктуації. Пунктуація і синтаксична будова української мови. Пунктуація та інтонація. Розділові знаки. Огляд вживання розділових знаків у простому і складному реченнях.

Перелік рекомендованої літератури

1. Авксеньтев Л.Г. Сучасна українська мова: Фразеологія. - Харків: Вища шк., 1983.-137 с.
2. Бабич Н.О. Практична стилістика і культура української мови. - Львів: Світ, 2003.
3. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. - К.: Вища школа, 1980. - 246 с.
4. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови: Морфологія. - К.: Либідь, 1993. - 336 с.
5. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. - К.: Пульсари, 2004. - 398 с.
6. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. - К.: Вища школа, 1972. - 402 с.
7. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. - Донецьк, 1996.-436 с.
8. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. - Донецьк, 2001.- 662 с.
9. Плющ М.Я. Граматики української мови. Частина 1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. - К., 2005.
- 10.Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. - К.: Вища школа, 1994. - 670 с.
- 11.Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. ред. М.А.Жовтобрюх. - К.: Наукова думка, 1979. - 406 с.
- 12.Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. К.Білодіда. - К.: Наукова думка, 1969. - 436 с.
- 13.Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / За заг. ред. І. К.Білодіда. - К.: Наукова думка, 1973. - 436 с.
- 14.Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. - К.: Наукова думка, 1969. - С.456.
- 15.Сучасна українська літературна мова: Стилiстика / За заг. ред. І.К.Білодіда. - К.: Наукова думка, 1973.
- 16.Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І.К.Білодіда. - К.: Наукова думка, 1972. -516с.
- 17.Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П.Грищенка. - К.: Вища шк., 1997.
- 18.Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія.-К.: Вища школа, 1981.- 183 с.
- 19.Українська мова: Енциклопедія. - К.: Укр. енцикл., 2004. -752с.

Зміст розділів

Розділ 1. Історія української літератури (давня):

Своєрідність давнього українського письменства. Основні тенденції розвитку давньої української літератури. Перекладне письменство Київської Русі. Його специфіка та джерела. Основні жанри. Біблія та її місце в системі перекладної літератури. Ораторсько-проповідницька проза. «Повчання» Володимира Мономаха як взірць дидактичного красномовства. «Слово про Закон і Благодать» Іларіона Київського. Паломницька література. «Життя і ходіння Данила, руської землі ігумена». Оригінальна література Київської Русі. Жанрова система. Літописання давньої Русі. «Повість врем'яних літ». Галицько-Волинський літопис. Житійна проза та її місце в системі жанрів давньої української літератури. «Киево-Печерський патерик». Редакції твору. Джерельна база. Художня своєрідність. «Слово о полку Ігоревім». Історія відкриття та видання тексту твору. Дослідження пам'ятки. Тема, ідея, жанрова специфіка. Своєрідність композиції. Образна система. Література Ренесансу (II пол. XV – кінець XVI ст.). Характерні ознаки естетики української Ренесансу. Запровадження книгодрукування. Розвиток освіти і науки. Поява братських, протестантських та єзуїтських шкіл і їх діяльність. Українська латиномовна та польськомовна поезія як ренесансне явище української культури. Творчість Юрія Дрогобича, Павла Русина з Кросна. Полемічно-публіцистична література кінця XVI – поч. XVII ст. Творчість Г. Смотрицького, С. Зизанія, Х. Філалета, М. Смотрицького, З. Копистенського. Творча спадщина Івана Вишенського. Створення наукової моделі біографії. Жанрово-стильові особливості творів. Історичні умови розвитку літератури та культури к. XVI – поч. XVII ст. Історія виникнення терміну «бароко». Раннє бароко (к. XVI – 20-ті рр. XVII ст.). Поява елементів бароко в полемічному письменстві. Зародження і розвиток українського віршування. Творчий доробок Г.Смотрицького, А.Римші. Панегірична творчість М.Смотрицького і К.Саковича. Зародження драматичних жанрів в українському письменстві. Декламації і діалоги як перші і найпростіші форми драматичних творів. Памво Беринда «На різдво Ісуса Христа вірші». Інтермедії як форма драматургічної творчості та їх роль у структурі української шкільної драми. Інтермедії до драми Якуба Гаватовича. Зріле бароко (30-ті рр. XVIII – 10-ті рр. XVIII ст.). Іоаникій Галятовський і його полемічна творчість. Михайло Андрелла, «Логос», «Оборона вірному кожному чоловікові». Ораторська проза. Іоаникій Галятовський, Кирило Транквіліон – Старовецький, Антоній Радивиловський, Лазар Баранович. Козацькі літописи як самобутньо-національне явище давньої української літератури (Г.Граб'янка, С.Величко, «Літопис Самовидця»). Феофан Прокопович і його поетична спадщина. Лазар Баранович, збірка «Аполлонова лютня». Іван Величковський, збірки «Зегар цілий і полузегарек», «Молоко від вівці пастиру належне». Поезія Климентія Зіновіїва. Творчість Івана Мазепи. Драматургія і шкільний театр як джерело розвитку драматургії. Жанрові різновиди драматургічних творів: містерії, мораліте, міраклі, літературна драма, історична драма, житійна драма, вертепна

драма. «Слово про збурення пекла» - містерія великоднього циклу. Житійна (агіографічна) драма: міраклі як драматургічні твори про святих. Драма «Олексій, чоловік божий». Історична драма «Володимир» Феофана Прокоповича. Пізнє Бароко (20-90-ті рр. XVIII ст.). Історична драма «Милость Божа». Драми Митрофана Довгалевського. Інтермедії про Климка і Стецька, інтермедії до драм Митрофана Довгалевського, Г.Кониського та Якуба Гаватовича. Українська вертепна драма, її особливості і специфіка. Історико-легендарна проза. «Історія Русів» - вершина барокової історіографії. Творчість мандрівних дяків. Сатирично-гумористичні віршовані оповідання «Отець Негребецький», «Пекельний Марко», «Вірша про Кирика». Творчість Івана Некрашевича. Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури високого бароко. Біографія та історія її дослідження. Збірка «Сад божественних пісень». Збірка «Басні Харківські». Філософська проза. Діалоги «Наркісс», «Алфавіт, або Буквар світу». Діалоги-притчі «Вдячний Еродій» та «Убогий Жайворонок».

Розділ 2. Історія української літератури (I пол. XIX ст.):

Стильова різноманітність літератури перших десятиріч XIX ст. (елементи класицизму, бурлеску, сентименталізму, просвітницького реалізму, романтизму, бароко). Стильова традиція бурлеску в новій українській літературі («Енеїда» І. Котляревського, «Справжня добрість», «До Пархома» П. Гулака-Артемівського, «Конотопська відьма», «Салдацький патрет» Г. Квітки-Основ'яненка). Явище котляревщини в оцінці пострадянського літературознавства (Г. Грабович). Сентиментально-просвітницькі тенденції в драматургії І. Котляревського («Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник»), у прозі Г. Квітки-Основ'яненка (повісті «Маруся», «Козир-дівка», «Сердешна Оксана», «Щира любов»). Жанрово-стильова специфіка байки I пол. XIX ст.: ідейно-тематичний спектр, проблематика, композиція (П. Гулак-Артемівський «Пан та собака», «Солопій та Хівря, або Горох при дорозі», «Дві пташки в клітці», «Лікар та здоров'я», Л. Боровиковський «Йолоп Клим», Є. Гребінка «Вовк та Огонь», «Ведмежий суд», Л. Глібов «Вовк та Ягня», «Щука», «Співомовки» С. Руданського). Преромантичні традиції у творчості М. Гоголя: специфіка зображення історичного минулого, картини української дійсності (повість «Тарас Бульба», збірка оповідань «Вечори на хуторі поблизу Диканьки»). Ідейно-естетичні засади романтизму в західноєвропейському та національному варіантах. Школи українського романтизму I пол. XIX ст. (специфіка харківської школи романтиків (І. Срезневський, Л. Боровиковський та ін., альманах «Запорожская старина»; стильові особливості західноукраїнської школи романтиків (гурток «Руська трійця»: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький; структура та поетика альманаху «Русалка Дністрова»). Ідейно-тематичні течії українського романтизму I пол. XIX ст. Характер інтерпретації національної історії в ліриці українських поетів-романтиків «другої хвилі» (А. Метлинського, В. Забіли, М. Петренка, Т. Шевченка). Провідні мотиви й образи українського романтизму («Степ», «Козак, гайдамак, чумак», «Розмова з покійниками», «Кладовище», «Смерть бандуриста» А. Метлинського, «Не щечечи соловейко» «Гуде вітер вельми в

полі», «Розлука» В. Забіли, «Човен» Є. Гребінки, «Недоля» М. Петренка, «Перебендя» Т. Шевченка). Жанр балади в новій українській літературі в аспекті синтезу романтичних та народнопоетичних традицій («Твардовський», «Рибалка» П. Гулака-Артемовського, «Маруся», «Чарівниця», «Ледащо», «Козак» Л. Боровиковського, «Пан Шульпіка» М. Костомарова, «Причинна», «Утоплена», «Тополя» Т. Шевченка, «Юрій Гінда», «Довбуш» Ю. Федьковича). Специфіка художньої інтерпретації історичного минулого в новій українській прозі (романи «Чайковський» Є. Гребінки, «Чорна рада» П. Куліша) та драматургії («Сава Чалий», «Переяславська ніч» М. Костомарова). Основні віхи життя та творчості Т. Шевченка. Історія видання «Кобзаря» 1840 року: композиція, стильові засади, критична рецепція. Періодизація творчості Т. Шевченка. Тема жіночої недолі в проєкції на національний катастрофізм у поезії Т. Шевченка (поєми «Катерина», «Слепая», «Сова», «Наймичка», «Відьма», «Княжна», «Марія»). Характер інтерпретації української історії (поєми «Гайдамаки», «Великий льох», вірші «Розрита могила», «Чигирине, Чигирине», «Сон (Гори мої високі)», «Іржавець», «Полякам»). Поетикальна специфіка громадянсько-політичної поезії Т. Шевченка (поєми «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим», «Неофіти», «Юродивий»). Мотив Слова як національного спасіння у поезії Т. Шевченка (вірші «Думи мої, думи», «Подражаніє 11 псалму», «Осія. Глава XIV»). Стильова специфіка російськомовної творчості Т. Шевченка (повісті «Художник», «Музикант», «Близнецы»; «Журнал»). Тематико-стильові доміанти творчості Ю. Федьковича: морально-етична проблематика («Сафат Зінич»), тема рекрутства (поєма «Дезертир», повість «Три як рідні брати»), фатального кохання («Люба-згуба», «Серце не навчити», «Штефан Славич»). Специфіка психологізму в новій українській прозі («Народні оповідання» Марка Вовчка, повісті «Інститутка», «Три долі», «Павло Чорнокрил»). Громадська та художня діяльність П. Куліша. Традиції просвітницького реалізму в малій прозі П. Куліша («Орися»). Жанр соціального роману, розвиток реалістичної традиції, автобіографізм, стильова еволюція (роман «Люборацькі» А. Свидницького).

Розділ 3. Історія української літератури (II пол. XIX ст.):

Вплив суспільних реформ на літературний процес в Україні в II пол. XIX ст. Розвиток прогресивної української драматургії, театру, журналістики. Перекладацька діяльність як одна з характерних ознак розвитку української культури та літератури. Перші українські демократичні видання II пол. XIX ст.

Розвиток українського реалізму в літературі II пол. XIX ст., його напрями та методи. Життєвий і творчий шлях І. Нечуя-Левицького. Розширення тематичних та жанрових рамок прози письменника. Драматургія І. Нечуя-Левицького (комедія «На кожум'яках»). Повість «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького: основний конфлікт, ідейно-тематичний зміст, композиція, жанрові особливості повісті. Гумор і сатира в повісті «Кайдашева сім'я». Повість «Микола Джеря» І. Нечуя-Левицького: ідейно-тематичний зміст, характер конфлікту, своєрідність поезики пейзажу.

Літературна спадщина П. Я. Рудченка. Своєрідність селянської тематики у творах «Голодна воля», «Лихий попутав», «П'яниця», характер інтелігент-

різночинця в повісті «Лихі люди». Роман «Хіба режуть воли, як ясла повні?»: проблеми «пропащої сили», специфіка зображення жіночих і чоловічих образів.

Багатогранність діяльності Б. Грінченка. Тематичне та жанрове розмаїття, новаторство байок поета. Своєрідність розкриття конфлікту в оповіданнях «Екзамен», «Дзвоник», «Непокірний», «Украла», «Олеся». Громадсько-політична лірика поета, мотив боротьби та праці у збірках поезій Б. Грінченка («Під хмарним небом», «Пісні та думи»). Специфіка конфлікту в драмах «Степовий гість», «Брат на брата», «На громадській роботі» Б. Грінченка.

Літературно-публіцистична творчість і критична діяльність П. Грабовського. Життєвий і творчий шлях митця. Змалювання тяжкого підневільного життя трудівників («Робітникові», «Швачка», «Трудівниця», «З життя», «До матері»). Розкриття теми служіння народові, зображення образу борців за соціальне й національне визволення народу в ліриці П. Грабовського («Справжні герої», «Уперед», «Надія», цикл «До Н.К.С.»). Оспівування дружби народів у поезії П. Грабовського (поема «Текінка», поема «Бурятка», вірш «До Б. С-го»). Пейзажна лірика митця в циклі «Веснянки» (збірка «З півночі»). Зображення патріотичного, національно-визвольного характеру в поезії П. Грабовського («До українців», «Далеко», «До України», «Україна приснилась мені»). Своєрідність перекладів та переспівів П. Грабовського (зб. «З чужого поля»: з Н. Некрасова «Пророк», з О. Пушкіна «Лист на Сибір», з Г. Гейне «Ткачі»).

Життєвий і творчий шлях, етнографічно-фольклористична діяльність І. Манжури. Тематичне розмаїття поезії І. Манжури (тема минулого України у поезії «Декому», «Сум», «До музи», «До Дніпра»). Своєрідність зображення героїчних образів у поемах «Трьомсин-богатир», «Іван Голик». Фольклорні джерела казок та приказок І. Манжури («Батьківський заповіт», «Удова та жнива», «Чабанове горе», «Звичайний син», «Пан брехун», «Злидні», «Лиха година»). Специфіка гумористичних фольклорно-літературних мініатюр І. Манжури «Зайко та Жаба», «Реп'ях та Вогонь», «Мед та Редька».

Життєвий і творчий шлях Я. Щоголева. Тематичне розмаїття поезії Я. Щоголева. Відтворення реальних картин життя селян, їх праці в поезії Я. Щоголева у збірці «Ворскло» («Хата», «Пожежа», «Ткач»). Відображення соціальних тем у збірці «Слобожанщина» («Братерство», «Сподівання», «Похорони», «Чередничка»). Оспівування героїко-історичного минулого запорізьких козаків та уславлення жіночої краси, почуття материнства в поезії Я. Щоголева «Поминки», «Воля», «Орел», «Січа», «Запорожець», «В степу», «Остання Січа», «Запорожець над конем», «Запорозький марш», «Хортиці», «Черевички», «Добридень», «Горішки», «Пісня», «Плац», «Баю-баю», «Серденько», «Не чує», «Чом не дали долі», «Над потоком», «Рута». Своєрідність пейзажної лірики поета («Косарі», «Бурлаки», «Травень», «Озеро», «В діброві», «Зозуля»). Тема кохання, жіночої краси в поезії «Серденько», «Не чує», «Чом не дали долі», «Рута».

Традиції та новаторство в драматургії М. Кропивницького, його життєвий і творчий шлях, театральна діяльність і драматична творчість. Специфіка відтворення трагедії пореформеного села, художня своєрідність фольклорних елементів та відображення традицій українського народу, розкриття теми

нерівності ліберальної інтелігенції і селян, мотив кохання, вірності та зради в п'єсі «Доки сонце зійде, роза очі виїсть». Соціально-побутова драма «Глитай, або ж Павук» як критичний погляд на викриття глитайської верхівки українського народу, ідейно-тематичний зміст драми, особливості зображення психології, моралі, внутрішнього світу постаті глитая. Своєрідність фольклорного вираження у п'єсі «Дай серцю волю, заведе в неволю» М. Кропивницького.

Розвиток українського театру корифеїв. Творчий і життєвий шлях М. Старицького, своєрідність тематики, проблематики його творів. Новаторство в драматургії письменника. Реалізм драм на тему села «Не судилось», «У темряві». Проблема інтелігенції, новий образ соціально активної жінки у драмі «Талан» М. Старицького.

Світогляд драматурга І. Карпенка-Карого, його творчий і життєвий шлях. Своєрідність конфлікту в комедії «Хазяїн». Особливості комічного в п'єсах «Сто тисяч», «Мартин Боруля». Історичні та фольклорні джерела, специфіка зображення національно-визвольної війни в трагедії «Сава Чалий» І. Карпенка-Карого.

Життєвий і творчий шлях І. Франка. Ідейно-тематичний зміст збірки «З вершин і низин». «Гімн» - як символ українського національного відродження. Опис природи в циклі «Веснянки». Особливості жанру сонета в поетичній творчості І. Франка («Тюремні сонети», «Вольні сонети»). Принцип автології та металогії в сонетах («Вже ніч (VII)», «Встаєм раненько (XI)», «Ввійшла фігура (XXII)», «Сиджу в тюрмі, мов в засідці стрілець (IV)», «В тих днях, коли неначе риба в сіті (XVI)»). Мотиви та образи лірики І. Франка («Excelsior!», «Наймит», «Каменярь»). Образ ліричного героя, особливості жанру поезій збірки «Зів'яле листя» І. Франка, її авторське сприйняття.

Філософські поеми І. Франка, їхня тематика, проблематика й жанрова різноманітність («Іван Вишенський», «Мойсей»). Особливості композиції, функція символів у поемі «Іван Вишенський». Сюжетно-композиційні особливості, проблематика, функція біблійного сюжету, новаторство в опрацюванні біблійного матеріалу, специфіка конфлікту, актуальність проблематики в поемі «Мойсей». Розвиток жанру поеми в українській літературі XIX ст. Трагедія особистого життя в соціально-психологічній драмі «Украдене щастя» І. Франка, проблематика, особливості жанру, специфіка конфлікту, трансформація фольклорних джерел, філософське трактування мотиву «украденого щастя». Літературно-критична діяльність І. Франка: основні положення статей «Із секретів поетичної творчості», «Література, її завдання і найважливіші ціхи».

Розділ 4. Історія української літератури (кінець XIX – початок XX ст.)

Криза реалізму. Зародження модернізму. Визначення терміну «модернізм». Загальна характеристика модернізму. Визначальні риси українського модернізму. Символізм як найперший вияв модернізму в Україні. «Філософія серця» як підґрунтя модернізму.

Розвиток української драматургії к. XIX – поч. XX ст. Український театр цього періоду. Причини обмеження ідейно-тематичного змісту драматургії другої половини XIX століття. Зародження епохи модернізму в українській

драматургії початку ХХ століття. Внесок Лесі Українки та В. Винниченка в розвиток української драматургії початку ХХ ст. Розвиток модернізму в Західній Україні. Діяльність «Молодої музи» та «Української хати».

Новаторський характер драматургії Лесі Українки («Одержима», «На полі крові», «Кассандра», «Камінний господар», «Лісова пісня», «Бояриня»). Стильові ознаки лірики Лесі Українки (цикли «На крилах пісень», «Подорож до моря», «Кримські спогади»). Тема України в художньому трактуванні Лесі Українки (зб. «На крилах пісень»). Провідні мотиви й образи збірок «Думи і мрії», «Відгуки». Інтертекстуальність творчості Лесі Українки («Забута тінь»). Концепція новоромантизму Лесі Українки. Вірші, пов'язані з С. Мержинським, та цикл «Мелодії». Любов і ненависть як домінанта творчості поетеси. Леся Українка і християнство (драми «Одержима», «На полі крові», «В катакомбах»).

М. Вороний – поет, публіцист, театрознавець, творець першого в українській літературі «маніфесту модернізму». Літературна полеміка між І. Франком і М. Вороним. Інтимні поезії з циклів «За брамою раю» та «Разок намиста», урбаністична поезія, поема «Євшан-зілля» М. Вороного.

Символізм поезії О. Олеся. Художні засоби творення образів у збірці Олеся «З журбою радість обнялась». Творчість митця періоду еміграції (зб. «Чужиною», «Кому повім печаль мою...»).

Індивідуально-авторська манера Б. Лепкого – поета. Туга як домінанта творчості Б. Лепкого (вірші «І в мене був мій рідний край», «Журавлі»). Тематична своєрідність лірики В. Пачовського та П. Карманського.

Тематика й проблематика поезії В. Самійленка («Патріота-Іван», «На печі», «Дума-цяця»).

Специфіка прози М. Коцюбинського: жанрова своєрідність, стильові пошуки митця, імпресіонізм як мистецький напрям, пленерність зображення, композиція творів, засоби психологічного зображення образів, ліризація оповіді («На камені», «Лялечка», «Подарунок на іменини», «Сміх», «На острові», «В дорозі», «Persona grata», «Intermezzo», «Що записано в книгу життя», «Сон»), зіткнення полярних оцінок у свідомості одного персонажа («Цвіт яблуні»). Мотиви й образи повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського.

Специфіка прози В. Стефаника: своєрідність композиції, біла і чорна фарба в новелах «Виводили з села», «Новина», «Стратився» В. Стефаника. Емоційне та ідейне навантаження образів-символів у малій прозі В. Стефаника («Дорога», «Мое слово», «Кленові листки», «Катруся», «Камінний хрест» «Сама-саміська», «Похорон», «Діточа пригода»). Проблематика новел «Марія», «Сини». Експресіоністичні тенденції у прозі В. Стефаника.

Своєрідність малої прози Марка Черемшини. Ознаки стильової манери Марка Черемшини. Цикл Марка Черемшини «Село за війни». Символіка назви збірки «Карби».

Сатирична проза Леся Мартовича. Спільне та відмінне у творчості В. Стефаника, Л. Мартовича, Марка Черемшини. Антивоєнна проза Марка Черемшини, В. Стефаника, О. Кобилянської.

Музичність прози О. Кобилянської. Роль народної пісні в повісті «У неділю рано зілля копала». Музика як засіб психологічної характеристики у творах «Меланхолійний вальс», «Impromptu phantasie». Феміністична проза

письменниці («Людина», «Царівна»). Переосмислення теми землі в повісті О. Кобилянської «Земля». Проблематика новел О. Кобилянської («Природа», «Юда», «Думи старика», «Битва», «Жебрачка», «Аристократка», «Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки»). Етапи еволюції світогляду митця.

Своєрідність малої прози О. Маковея, присвяченої зображенню життя міщан («Нові часи», «Стара мадярка»). Соціально-психологічна проза письменника («Поза правом», «Туга»). Палітра засобів сатиричного зображення в малій прозі письменника. Проблематика, поєднання експресіонізму й імпресіонізму в збірці «Кроваве поле».

Своєрідність творчої манери С. Васильченка («Волошки», «Осінній ескіз»). Особливості відтворення дитячої психології в оповіданнях С. Васильченка («Дощ», «Божественна Галя», «Басурмен»).

Засоби психологізму в прозі Т. Бордуляка («Дай, Боже, здоровля корові», «Бузьки», «Ось куди ми підемо, небого» «Жебрачка»).

Специфіка прози М. Яцківа («Гермес Праксителя», «Душі кланяються», «Шкапа», «В казармі», «Повернення», «Дитяча груди у скрипці»).

Розділ 5. Історія української літератури (новітня)

І. «Мала» проза В. Винниченка: теми, жанри, особливості стилю, засоби психологічного зображення (оповідання «Федько-халамидник», «Студент», «Кумедія з Костем», «Раб краси», «Краса і сила», «Віють вітри, віють буйні...»). Романи В. Винниченка: новаторство проблематики, новий тип героя, концепція «чесності з собою» та її еволюція до концепції конкордизму та колектократії («Записки Кирпатого Мефістофеля», «Лепрозорій», «Слово за тобою, Сталіне!»). Роман-утопія – антиутопія – пантопія («Сонячна машина»). Драматургія В. Винниченка: модерністичні засади, тип жінки («Брехня», «Гріх», «Чорна Пантера і Білий Медвідь»).

Літературна боротьба 20-х років ХХ ст.: літературні організації, їх програми й художня діяльність; літературна дискусія, роль М. Хвильового в її розгорненні; вплив більшовицької ідеології на літературу. Драматургія 20-30-х років (М. Куліш («Народний Малахій», «Патетична соната», «Мина Мазайло»), І. Кочерга («Алмазне жорно», «Свіччине весілля», «Ярослав Мудрий»), І. Микитенко («Соло на флейті»)). Кларнетизм П. Тичини: збірка поезій «Сонячні кларнети». Відтворення трагізму доби в поезіях П. Тичини 1917–1922 рр. (зб. «Замість сонетів і октав»). Символ і реалії в поемі «Золотий гомін» П. Тичини. «Похорон друга», «Я утверждаюсь» П. Тичини як утвердження сили народу. Естетичні засади творчості неокласиків. Жанр сонета у творчості М. Зерова (вірші «Kosmos», «Діва», «Скорпіон», «Близнята», «Водник»), концепція Києва («Київ навесні ввечері», «Київ. Традиція», «Київ з лівого берега»). Поезія М. Драй-Хмари: мотиви, образи, особливості стилю, концепція поета («Поетові», «Лебеді», «По клітці кованій»), світ природи і засоби його зображення («Я світ увесь сприймаю оком», «Під блакиттю весняною», «Я полюбив тебе на п'яту», «Ласкавий серпень», «Я славлю злотокошу осінь», «Перед грозою»), тема історичної пам'яті («Поділ», «Чудо», «Чернігів», «На Хортиці», «Касянець»), концепція родини («Маленькій Оксані», «Лист до Оксани»). Модель міста у збірці «Простір» П. Филиповича («Вмовляє ніч вогні

біляві», «Це призначив тоскний невблаганий»). Мотив матеревбивства в новелістиці М. Хвильового «Я (романтика)», «Мати». Образ радянського буржуа: «Іван Іванович». Повість М. Хвильового «Санаторійна зона»: проблема «зайвих людей». Роман «Невеличка драма» В. Підмогильного: дилема почуття і розуму, типи персонажів. Проблема міста в романі В. Підмогильного «Місто»: взаємовідносини героя та міста. Екзистенційний дискурс в «малій» прозі В. Підмогильного: специфіка вираження трагічного («Гайдамака», «Добрий бог», «Військовий літун»). Повість «Третя революція»: специфіка конфлікту. Імпресіонізм новелістики Г. Косинки («На золотих богів», «За земельку», «На буряках»), мотив дисгармоній світу («Політика»).

II. Література 30 – 50-ті роки ХХ ст.

Заблокованість літератури. Відтворення дійсності в аспекті трагічного в поезії Є. Плужника («Сідало сонце», «Впало-ставай до стінки», «Косивши дядько на узліссі жито», «Вже одспівали по дорогах гарби», «І ось лежу – родючий гній»). Поема «Галілей» Є. Плужника. Пейзажна лірика М. Рильського 20-х років: своєрідність вираження почуття («На білу гречку впали роси...», «Яблука допілі...», «Вже червоніють помідори...»). Ідеал краси М. Рильського та його втілення у збірці «Троянди й виноград». Специфіка творення образу України в оді «Слово про рідну матір» М. Рильського. В. Сосюра про «двоїстість» власної душі («Два Володьки»). Вияв її у творчості поета 20 - 30-х років («Дніпрельстан», «Відповідь», «Нальотчиця», вступ до поеми «Мазепа»). Образ України у творчості В. Сосюри («Любіть Україну», поема «Мазепа»). Інтимна лірика В. Сосюри (вірші «Так ніхто не кохав», «Тебе любив, як вітер небо», «Марія (Зеленіють жита і любов одцвіта...», «Коли потяг удаль загуркоче»). Інтерпретація образу Каїна в однойменній поемі В. Сосюри. Неоромантична новелістика Ю. Яновського: новела «Поворот» (риси сюрреалізму). Роман «Чотири шаблі»: поетика назви твору, особливості композиції, образна система роману (образи побратимів, особливості їх зображення, образи-символи, їх концептуальність і функціональність). Одеський кінороман Ю. Яновського «Майстер корабля» (авторська філософія культури, реальна основа тексту роману). Роман «Жива вода» і його драматична історія. Новелістика О. Довженка: ідея волі до життя, характер її осмислення в новелах «Воля до життя», «На колючому дроті». Трагічний пафос новел «Незабутнє», «Мати», «Тризна» О. Довженка: своєрідність його вираження. Образ України в кіноповістях «Україна в огні», «Повість полум'яних літ» О. Довженка. Жанрово-стильові ознаки кіноповісті «Україна в огні». Тема роду в кіноповістях «Україна в огні» та «Зачарована Десна». Національні типи в кіноповісті «Україна в огні». Осмислення «великої правди про війну» в кіноповісті, реакція влади на її зміст.

III. Сатиричні й філософські поеми М. Бажана 20-х – поч. 30-х рр.

(«Будівлі», «Гофманова ніч», «Смерть Гамлета»). Мотив надії, опозиції безнадія – надія, смерть – безсмертя, любов – ненависть у «Чотирьох оповіданнях про надію» М. Бажана. Цикл поезій «Нічні концерти» М. Бажана: образ митця, інтермедіальність. Образ матері в поезії А. Малишка. Образ Часу («Не будуй, мій віку, тюрем за ґратами», «Реквієм», «Що твої літа»), образ Дороги («Знов лягли дороги», «А ти все та ж, як мати у надії»). Образ рідного

краю в циклах поезій «Україно моя» та «Сонети обухівської дороги» зі збірок «Рута» («Я з тих країв, де в сині оболоні...», «Я з тих країв, де в полум'ї зорі...», «Я з тих країв, де вересневі ночі...», «Я з тих країв, де за Дніпром кургани...»), «Під яворами» («Привіт тобі, обухівська дорого...», «Пам'ятаєш», «Тінь», «Світанок», «Ти приходиш до мене...», «У камені, в колії добрій...») А. Малишка. Образи обухівської дороги й дороги під яворами як символи рідної землі в названих циклах А. Малишка. Авторська інтерпретація теми щастя, почуття кохання, своєрідність художнього вираження: триптих О. Гончара про кохання («Модри Камень», «За мить щастя», «Плацдарм»). Еволюція теми війни у творчості Олеся Гончара («Прапорonosці», «Людина і зброя», «Циклон», «Щоденник» як свідчення «двоїстості» письменника). Образ собору як втілення духовності народу, «Собор» і полеміка навколо нього. Своєрідність жанру роману «Тронка». Система образів-символів у романі «Тронка», їх концептуальність і функціональність. Образ Софії Київської в романі «Диво» П. Загребельного як уособлення самотності й могутності держави (специфіка художнього розкриття змісту образу, опозиція візантійства й українського начала в будівництві собору). «Порожні душі» сучасників у зображенні П. Загребельного («Південний комфорт», «Гола душа», «Брухт»). Концепція катастрофізму в повісті «Покорчене озеро» П. Загребельного. Образ України у збірці «Любов і ненависть» Д. Павличка («У дитячому серці жила Україна», «Я син простого лісоруба», «Там, де Лючка круто в'ється...», «У тіні верб на оболоні», «Сковорода», «Марія Заньковецька», «Іван Франко», «Кривоніс», «Якби я втратив очі, Україно...», «О рідне слово, що без тебе я...», «Ти зрікся мови рідної...», «Любов моя»). Викриття тоталітаризму у віршах «Коли умер кривавий Торквемада», «Жест Нерона». Жанр сонета в Д. Павличка.

IV. «Шістдесятництво» як літературне явище постсталінського періоду.

Своєрідність вираження концепції людини і світу в поезії В. Симоненка («Можна», «Люди - прекрасні», «Світ який – мереживо казкове», «Перший», «Піч», «Дід умер», «Баба Онися», «Україні», «Скільки в тебе очей»), образ матері («Матері», «Скільки б не судилося страждати», «Лебеді материнства»). Світ у поетичній свідомості М. Вінграновського («Червоною задуманою лінією», «Сама собою річка ця тече», «Ластівка біля вікна», «Привіт тобі, ріко моєї долі», «Останній лист проплив у далині» («Український прелюд»), «Київ», «Що робить сонце уночі», «Ні! Цей народ із крові і землі»). Тюремні поезії І. Світличного і В. Стуса (цикли «Ґратовані сонети» І. Світличного і «Палімпсести» («Гойдається вечора зламана віть», «Сто дзеркал спрямовано на мене», «Світання, мов яйця пташині», «І що кигиче в мертвій цій пустелі...») В. Стуса): мотиви самоти, трагізму боротьби за національну ідею, минулого і сучасного України, волі-неволі, смерті). Цикл поезій «За ґратами» М. Руденка: засоби вираження мотиву неволі. Поезія Ліни Костенко (джерела творчості; тема війни; пейзажна лірика; філософські мотиви; концепція поета; Час (мить і вічність); жанрове розмаїття; тема історичної пам'яті). Проблема історичної пам'яті в драматичній поемі «Дума про братів не-азовських». Інтерпретація образу Марусі Чурай в однойменному віршованому романі Л. Костенко. Жанр віршованого роману в поезії Л. Костенко. Інтерпретація теми поразки в романі

у віршах «Берестечко» Л. Костенко. Шлях І. Драча від поеми-феєрії «Ніж у сонці», «Балад буднів» до «Чорнобильської мадонни». Образ сонця, «космізм» у ліриці І. Драча («Балада про соняшник», «Не будьте самовбивцями», «Протуберанці серця», «Сонячний етюд»). Система образів-символів в поемі І. Драча «Смерть Шевченка», їх концептуальність та функціональність. Відчуття трагічного і засоби його вираження в поемі «Чорнобильська Мадонна». Концепція людини в новелах Гр. Тютюнника, специфіка її художнього розкриття («Дивак», «Оддавали Катрю», «Смерть кавалера», «Три зозулі з поклоном», «Три плачі над Степаном»). Герой і світ в умовах війни в художньому сприйнятті Гр. Тютюнника «Климко», «Вогник далеко в степу». Проза Валерія Шевчука, її жанри. Мотиви екзистенціалізму (абсурд світу, втеча від самотності в книзі «Стежка в траві»). Поєднання екзистенційного й барокового в повісті «Жінка-змія» В. Шевчука. Тема Чорнобиля в українській літературі 80-х років ХХ ст. (поема «Вибух», повість «Жінка у зоні» С. Йовенко, поеми «Чорнобильська Мадонна» І. Драча, «Сім» Б. Олійника, романи «Марія з полином у кінці століття» В. Яворівського, «Чорнобиль» В. Щербака). Феміністичні мотиви в «Казці про калинову сопілку» О. Забужко: феміністичний аспект зображення Ганни-панни як «нової героїні» (шляхи особистісної самореалізації в чужому світі; уособлення жіночої влади, структурованого «світу українського еросу» (Т. Гундорова), філософії тілесності («діалектики чоловічого і жіночого»); вибір шляху бунту; материнсько-дочківський архетип).

Перелік рекомендованої літератури

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. – К., 1994.
2. Антологія української поезії: В 6 т. – К.: Дніпро, 1984. – 454 с.
3. Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. – К.: Смолоскип, 1998. – 314 с.
4. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики: спроба літературно-наукової методології. – Т.1. – Прага, 1925.
5. Білецький О. Українська проза першої половини ХІХ ст. (Від видання Г.Квітки до прози «Основи») // Від давнини до сучасності: У 2-х т. – К., 1960. – Т.1.
6. Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму. – К., 1997.
7. Возняк М. Історія української літератури: у двох книгах: Навч. вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн. 1-2.
8. Волинський П. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму в слов'янських літературах // Волинський П. З творчого доробку. – К., 1973.
9. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Загальне літературознавство: Навчальний посібник для вузів. – Рівне, 1997.
10. Гнатюк М. Літературознавчі концепції в Україні другої половини ХІХ – поч. ХХ ст. – Львів, 2000. – 207 с.
11. Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри та стилі. – К., 1989.
12. Грабович Г. У пошуках великої літератури. – К., 1993.
13. Гречанюк С. На тлі ХХ століття. – К., 1990.

14. Грицай М. Українська драматургія ХУІІ – ХУІІІ ст. – К., 1974. – с. 157 – 187.
15. Грицай М., Бойко В., Дунаєвська Л. Українська народнопоетична творчість. – К.: ВШ, 1983. – 360с.
16. Грицай М., Микитась К., Шолом Ф. Давня українська література. – К.: Рад. шк., 1978. – 415 с.
17. Гроно нездоланих співців: Літературні портрети українських письменників ХХ століття, твори яких увійшли до оновлених шкільних програм. – К.: Рад. письменник, 1997. – С. 34-50.
18. Грушевський М. Історія української літератури. – К., 1993. – Т.1. – С. 53 – 59.
19. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). – Луцьк. – ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 436с.
20. Давня українська література: Хрестоматія / Упоряд. М.М.Сулима. – К.: Рад. шк., 1991. – 576 с.
21. Денисюк І. Розвиток української малої прози ХІХ – початку ХХ ст. – К., 1981.
22. Діалектика художнього пошуку. – К., 1985.
23. Дорошкевич О. Реалізм і народність української літератури ХІХ ст. – К., 1986.
24. Драгоманов М. Літературно-публіцистичні праці: У 2-х т. – К., 1970.
25. Єфремов С. Історія українського письменства. – К.: “Femina”, 1995.
26. Жулинський М. Из забуття – у безсмертя: Сторінки призабутої спадщини. – К., 1990.
27. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К., 1992.
28. Зеров М. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. Твори: У 2-х т. – К., 1990. – Т.2.
29. Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х років ХІХ ст. – К., 1990.
30. Іларіон Митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – Вінніпег, 1981. – 424 с.
31. Ільєнко І. У жорнах репресій. – К., 1995.
32. Історія української літератури ХХ ст.: У 2-х кн. – К., 1993, 1994.
33. Історія української літератури (перша половина ХІХ століття) / За ред. І.П.Скрипника. – К., 1980.
34. Історія української літератури ХІХ століття: У 3-х кн. / За ред. М.Яценка. – К., 1995- 1997.
35. Історія української літератури ХІХ ст.: У 3-х кн. – К., 1996. – Кн.2; 1997. – Кн. 3.
36. Історія української літератури ХХ ст. Книга друга. Частина друга (1960 – 1990-ті роки). – К., 1995.
37. Історія української літератури ХХ ст. Книга друга. Частина перша (1940-ві – 1950-ті роки). За редакцією чл.-кор. НАН України В.Г.Дончика. – К., 1994.
38. Історія української літератури: перші десятиріччя ХІХ століття / За ред. П.П.Хропка. – К., 1992.
39. Історія української літератури: У 2 т. – К.: Наук. думка, 1987. – Т. 1. – 630 с.
40. Історія української літератури: У 2-х т. Дожовтнева література. – К., 1987. – Т.1.
41. Історія української літератури: У 8 т. – К.: Наук. думка, 1967. – Т. 1- 2.

42. Історія української літератури: У 8-ми т. – К., 1967. – Т.3; 1969. – Т.4. – Кн.1 і 2.
43. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: У 3-х кн. – Кн. 1. – К., 1996.
44. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини ХІХ ст.: Підручник / За ред. О.А.Галича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 392с.
45. Калениченко Н. Українська література другої половини ХІХ ст. Напрями. Течії. – К., 1977.
46. Ковалівський А. З історії української літературної критики. – Харків, 1926 / Фотопередрук О.Горбача у кн.: Нариси історії української літературної критики. – Мюнхен, 1994.
47. Колесса Ф. Українська усна словесність / Вступ. ст. М.Мушинки. – Едмонтон, 1983.
48. Комаринець Т. Ідейно-естетичні основи українського романтизму (Проблема національного й інтернаціонального). – К., 1983.
49. Коновець О. Просвітницький рух в Україні (ХІХ – перша третина ХХ ст.) – К., 1992.
50. Кононенко П. Українська література: Проблеми розвитку. – К., 1994.
51. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. - К.: Знання-Прес, 2001. - 591с.
52. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [за ред. А. Волкова, О. Бойченка, І. Зварича, Б. Іванова, П. Рихла]. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
53. Лесин В., Пулинець О. Словник літературознавчих термінів. – К.: Радянська школа, 1971. – 488 с.
54. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. / [авт.-уклад. Ю.І. Ковалів]. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1. – 608 с.,– Т. 2.– 624 с. – (Енциклопедія ерудита).
55. Літературознавчий словник-довідник / [Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та інші]. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
56. Матеріали до вивчення історії української літератури: В 5 т. – К.: Рад. шк., 1959. – 651 с.
57. Мовчан Р. Українська проза ХХ століття в іменах. – К., 1997.
58. Наєнко М.К. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції. – К., 1997.
59. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. – К., 1981.
60. Наливайко Д. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу. – К., 1988.
61. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 199.
62. Павлишин М. Канон та іконостас. – К., 1997.
63. Письменники Радянської України. 20-30 роки: нариси творчості. – К., 1989.
64. Приходько І. Українські класики без фальсифікації. – Х.: Світ дитинства, 1997.
65. Пропп В. Исторические корни волшебной сказки. – Л., 1986.
66. Просалова В. Поезія “празької школи”. – Донецьк, 2000.

67. Полєк В. Т. Історія української літератури Х-ХУІІ століть: Навч. посібник. – К.: Вища школа. 1994. – 144 с.
68. Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ – початку ХХ століття. – К., 1986.
69. Салига Т. Імператив. – Львів, 1997.
70. Сверстюк Є. На святі надій – К., 1999.
71. Скирда Л. Сучасна українська поезія. – К., 1990.
72. Соловей Е. Українська філософська лірика. – К.: Універс, 1998. – 368с.
73. Сулима В. Біблія і українська література. – К.: Освіта, 1888. – 399с.
74. Соловей Е. Українська філософська лірика. – К., 1998.
75. Стрельбицький М. Проза монументального історизму. – К., 1988.
76. Сулима В. Біблія і українська література. Навчальний посібник. – К., 1998.
77. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства). – К., 1998.
78. Українське народознавство /За ред. С.П. Павлюка. – Л.: ВЦ „Фенікс”, 1994. – 608с.
79. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття: У 4-х книгах. / Упор. В. Ярошенко. – К.: Рось, 1993 – 1994. – 687с.
80. Український фольклор: Хрестоматія для 5–11 кл. /Упоряд. О.Ю. Бріцина. – К.: Освіта, 1998. – 752с.
81. Філоненко С. Усна народна творчість. Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 416с.
82. Хропко П. Становлення нової української літератури. – К., 1988.
83. Хропко П. Драматургія першої половини ХІХ століття. – К., 1972.
84. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму. – Тернопіль, 1994.
85. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992.
86. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література ХІІІ – ХVІІІ ст. – Кіровоград, 1994.
87. Шерех Ю. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеологія: У 3 т. – Харків, 1998.
88. Яценко М. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці першої половини ХІХ століття. – К., 1979.

Критерії оцінювання

Тестові завдання складено за варіантами (15 варіантів), по 42 завдання в кожному варіанті, з них – 20 завдань з української мови та 22 завдання з української літератури.

Тестові завдання закритої форми (вибір однієї правильної відповіді) передбачають перевірку умінь правильно відтворювати отримані знання. У такому типі тестових завдань із запропонованих 4 відповідей правильною є лише одна. Подані завдання мають різний рівень складності і передбачають здійснення необхідних аналітичних операцій, зокрема розпізнавання мовних чи літературних явищ, їх класифікацію та групування, з'ясування диференційних ознак, визначення правильності тверджень, виявлення порушень мовних норм тощо.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється 2 балами.

Тестові завдання закритої форми (завдання на встановлення відповідності) передбачають з'ясування логічної кореляції між чотирма елементами (ліве поле тестового завдання) та відповідними їм із п'яти запропонованих варіантів (праве поле тестового завдання), де один варіант залишиться не використаним.

За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал. Отже, за всі правильно встановлені відповідності – 4 бали.

Передбачено виконання всіх форм завдань у кожному варіанті.

Максимальна кількість балів за виконання тестів — 100.

Білет складається з 2-х частин: 22 тестових завдання із сучасної української мови і 22 тестових завдання з історії української літератури.

Структура білету

Тестова частина з сучасної української мови (50 балів)

- Розділ 1 (лексикологія, фразеологія) – 5 питань з вибором однієї правильної відповіді (по 2 бали).....**10 балів.**
Розділ 2 (фонетика) – 2 питання з вибором однієї правильної відповіді (по 2 бали) + 1 завдання на встановлення відповідності (4 бали) – .....**8 балів.**
Розділ 3 (словотвір, морфеміка) – 2 питання з вибором однієї правильної відповіді (по 2 бали) + 1 завдання на встановлення відповідності (4 бали) – .....**8 балів.**
Розділ 4 (морфологія) – 4 питання з вибором однієї правильної відповіді (по 2 бали) + 1 завдання на встановлення відповідності (4 бали) – .....**12 балів.**
Розділ 5 (синтаксис) – 6 питань з вибором однієї правильної відповіді (по 2 бали) .....**12 балів.**

Тестова частина з сучасної української літератури (50 балів)

- Розділ 1 (історія української літератури (давня)) – 3 завдання на вибір однієї правильної відповіді по 2 бали – .....**6 балів.**
Розділ 2 (історія української літератури I пол. XIX ст.) – 4 завдання на вибір однієї правильної відповіді по 2 бали – .....**8 балів.**

- Розділ 3 (історія української літератури II пол. XIX ст.) – 3 завдання на вибір однієї правильної відповіді по 2 бали + 1 завдання на встановлення відповідності (4 бали) – .....**10 балів.**
- Розділ 4 (історія української літератури кінця XIX ст. – поч. XX ст.) – 3 завдання на вибір однієї правильної відповіді по 2 бали + 1 завдання на відповідність (4 бали) – .....**10 балів.**
- Розділ 5 (історія української літератури XX ст.) – 6 завдання на вибір однієї правильної відповіді по 2 бали + 1 завдання на відповідність (4 бали) – .....**16 балів.**

Програма затверджена на засіданні кафедри української мови Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара «1» лютого 2016 року протокол № 7.

Програма затверджена на засіданні кафедри української літератури Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара «15» січня 2016 року протокол № 6.

Завідувач кафедри української мови

доц. Ковальчук М.С.

Завідувач кафедри української літератури

доц. Олійник Н.П.